

Replik till Tommy Möller, ”Genmäle till Sverker Gustavsson, ’Kommentar: Maktdelning förutsätter folksuveränitet’”

Sverker Gustavsson

Utan omsvep medger Tommy Möller i sitt genmäle att folksuveränitet är vad som formellt legitimerar (Möller 2025). Samtidigt vidhåller han att maktdelning är på väg tillbaka som konstituerande grundtanke. Hur går dessa båda påståenden att förena?

Vad gäller tesen om förändring är det slående hur Möller bortser från vad som *motsäger* hans tes om en utveckling från folksuveränitet till maktdelning som grundläggande princip.

Även om ingen ny rättighet därigenom tillfördes var införlivandet av Europakonventionen ingen liten sak. Men ändrades i praktiken något därigenom? Omredigeringen av det så kallade uppenbarhetsrekvisitetet verkar också ha passerat utan ha fungerat praktiskt omvälvande.

Betydelsen av dessa stöd för tesen om ett övergivande av folksuveräniteten förbleknar onekligen, om vi jämför med vad som under de aktuella femtio åren har bidragit till att den *upprätthållits* som huvudsaklig princip.

Särskilt tydligt är detta i fråga om hur den offentliga sektorn finansieras. Problemet att ”rättvist” fördela skattkvoten mellan stat, region och kommun låter sig inte utan vidare reduceras till en grundlagsfråga. Regeringsformen har heller inget att säga på den punkten. Frågan hanteras inom och mellan partierna.

Motsvarande gäller förhållandet till EU och NATO. Inte bara 1993 utan också 2022 ansträngde sig partierna för att regeringsformen inte skulle kunna verka hindrande. Också detta tyder på raka motsatsen till vad tesen om ett övergivande av folksuveräniteten vill göra gällande.

Sverker Gustavsson är professor emeritus vid Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
E-post: sverker.gustavsson@statsvet.uu.se

Huruvida det är bra eller dåligt att centrala delar av inrikes- och utrikespolitiken styrs med enkel majoritet och utan möjlighet till lagprövning reser en fråga som inte är metodisk utan i första hand teoretisk. Vad är det vi begreppsligt avser?

Enligt min syn på saken är maktdelning ingen av vare sig Gud eller Naturen fastställd ordning utan en praktisk lösning på ett problem som folksuveräniteten löpande ställs inför. Det som bäst fångar det väsentliga är debatten om hur "armlängds avstånd" område för område bör tolkas och preciseras.

Problemet är hur grundlagsreglering, vanlig lag, styrande författningar och beprövat yrkeskunnande bäst flätas samman för att främja den bearbetande demokratins fortsatta självförvar.

Detta gäller inom såväl vården, kulturen, skolan, universiteten och rättsväsendet som i försvaret. Över hela linjen saknas en *samlad* föreställning om vilken grad av armlängds avstånd och maktdelning som är värd att upprätthålla och eftersträva. Uppgiften att anpassat tolka och precisera är därför avgörande.

Det existentiellt viktiga är det som Brusewitz 1923 formulerar som att demokratin måste kunna idka självkontroll i syfte att vara *självförsvarsduglig*. Ett maximum av formell grundlagsreglering är med tanke på detta varken ändamålsenligt eller eftersträvensvärt.

Referenser

- Brusewitz, Axel, 1923. "Maktfördelning och demokrati i den konstitutionella utvecklingen – några grundlinjer", *Statvetenskaplig tidskrift* 26(3), s. 293–305.
- Möller, Tommy, 2025. "Genmåle till Sverker Gustavsson, 'Kommentar: Maktdelning förutsätter folksuveränitet'", *Statsvetenskaplig tidskrift* 127(1) s. 157–159.